

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. sausio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Pridėtinės vertės mokestis (PVM) – Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga – SESV 325 straipsnio 1 dalis – Konvencija dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos – Baudžiamoji byla, susijusi su nusikaltimais PVM srityje – Veiksmingumo principas – Įrodymų rinkimas – Telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos perėmimas – Kompetencijos neturinčio teismo suteiktas leidimas – Atsižvelgimas į pokalbių klausymąsi kaip į įrodymus – Nacionalinės teisės nuostatos – Draudimas“

Byloje C-310/16

dėl *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamųjų bylų teismas, Bulgarija) 2016 m. gegužės 25 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. gegužės 31 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Petar Dzivev,

Galina Angelova,

Georgi Dimov,

Milko Velkov

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kuri sudaro septintosios kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, einantis ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas (pranešėjas), teisėjai K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Juhász ir C. Vajda,

generalinis advokatas M. Bobek,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos R. Troosters, J. Baquero Cruz ir P. Mihaylova,

susipažinęs su 2018 m. liepos 25 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: bulgarų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 325 straipsnio 1 dalies, 1995 m. liepos 26 d. Liuksemburge pasirašytos Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos, parengtos vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu (OL C 316, 1995, p. 48; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 8 t., p. 57, toliau – PIF konvencija), 1 straipsnio 1 dalies b punkto ir 2 straipsnio 1 dalies ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, iškeltą Petar Dzivev, Galina Angelova, Georgi Dimov ir Milko Velkov, kurie kaltinami vykdę nusikaltimus pridėtinės vertės mokesčio (PVM) srityje.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 SESV 325 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Sąjunga ir valstybės narės Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiam sukčiavimui ir kitoms neteisėtoms veikoms priešinasį taikydamos pagal šį straipsnį nustatytinas priemones, kurių paskirtis yra atgrasinti ir užtikrinti veiksmingą apsaugą valstybėse narėse ir Sąjungos institucijose, įstaigose ir organuose.

2. Valstybės narės prieš Sąjungos finansiniams interesams kenkiantį sukčiavimą imasi tų pačių priemonių, kurių jos imasi prieš savo pačių finansiniams interesams kenkiantį sukčiavimą.

<...>“

PIF konvencija

- 4 PIF konvencijos 1 straipsnyje numatyta:

„1. Šioje Konvencijoje Europos Bendrijų finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas – tai:

<...>

b) pajamų srityje – bet koks tyčinis veikimas ar neveikimas, susijęs su:

- suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų naudojimu ar pateikimu, kurio padariniai yra neteisėtas Europos Bendrijų bendrojo biudžeto arba Europos Bendrijų valdomų ar jų vardu valdomų biudžetų išteklių mažinimas,
- tuos pačius padarinius sukeliančiu informacijos neatskleidimu pažeidžiant konkretų įsipareigojimą,
- netinkamu tokių lėšų naudojimu ne tiems tikslams, kuriems jos buvo iš pradžių skirtos.

2. Atsižvelgdama į 2 straipsnio 2 dalį, kiekviena valstybė narė imasi būtinų ir tinkamų priemonių šio straipsnio 1 dalį perkelti į savo nacionalinę baudžiamąją teisę taip, kad ten apibūdintos veikos būtų laikomos nusikaltimais.

<...>“

5 PIF konvencijos 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už 1 straipsnyje nurodytą veiką ir dalyvavimą 1 straipsnio 1 dalyje nurodytoje veikoje, jos kurstymą ar kėsimąsi ją padaryti būtų baudžiama veiksmingomis, proporcingomis ir atgrasančiomis baudžiamosiomis sankcijomis, įskaitant bent stambaus sukčiavimo atvejais laisvės atėmimą apimančias bausmes, dėl kurių gali būti taikoma ekstradicija, suprantant, kad stambiu sukčiavimu yra laikomas toks sukčiavimas, kuris yra susijęs su tam tikra mažiausia suma, kurią turi nustatyti kiekviena valstybė narė. Ši mažiausia suma negali būti nustatyta didesnė kaip 50 000 [eurų].“

Sprendimas 2007/436/EB

6 2007 m. birželio 7 d. Tarybos sprendimo 2007/436/EB, Euratomas dėl Europos Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 163, 2007, p. 17) 2 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Į Europos Sąjungos bendrąjį biudžetą įskaitomus nuosavus išteklius sudaro toliau nurodytos pajamos:

<...>

b) <...> visų valstybių narių suderintoms PVM apmokestinimo bazėms, nustatytoms pagal Bendrijos taisykles, taikomas galiojantis vienodas tarifas. <...>“

Bulgarijos teisė

Bulgarijos Respublikos Konstitucija

7 Bulgarijos Respublikos Konstitucijos 32 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad draudžiama klausytis asmens pokalbių, išskyrus įstatyme numatytus atvejus.

8 Konstitucijos 121 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad teismo dokumentai turi būti pagrįsti.

NPK

9 *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – NPK) 348 straipsnyje nustatyta:

„1. Teismo sprendimas gali būti kasacine tvarka panaikintas ar iš dalies pakeistas:

<...>

2) jei jis susijęs su esminių reikalavimų pažeidimu.

<...>

3. Procedūrinių normų pažeidimas yra esminis:

1) jeigu dėl jo ribojamos kaltinamojo ar kitų šalių procesinės teisės ir jis nebuvo pašalintas;

2) jei jis nėra motyvuotas arba nėra pirmosios instancijos teismo ar apeliacinio teismo posėdžio protokolo;

- 3) jei nuosprendį ar sprendimą paskelbė nekompetentingas teismas;
- 4) jei skelbiant nuosprendį ar sprendimą buvo pažeistas teismo pasitarimo slaptumas.“

ZIDNPK

- 10 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo *Zakon za izmenenie i dopalnenie na Nakazatelno-protsesualnia kodeks* (Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas, toliau – ZIDNPK), pagal jį buvo įsteigtas ir pradėjo veikti *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamųjų bylų teismas). ZIDNPK buvo numatytas *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas, Bulgarija) tam tikros kompetencijos perdavimas *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamųjų bylų teismas), kuris turi išimtinę kompetenciją priimti sprendimą bylose, susijusiose su nusikalstamais susivienijimais.
- 11 Pagal ZIDNPK 5 straipsnį kompetencija suteikti leidimą perimti asmenų, kaip įtariama, dalyvaujančių nusikalstamo susivienijimo veikloje, telekomunikacijų tinklais perduodamą informaciją perduodama iš *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas) *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotam baudžiamųjų bylų teismui).
- 12 Pagal ZIDNPK 9 straipsnio 2 dalį jau pradėtus ikiteisminius tyrimus baudžiamosiose bylose užbaigia kompetentingos įstaigos iki šio perdavimo. Ši nuostata buvo iš dalies pakeista 2012 m. kovo 6 d., numatant, kad šių procedūrų teisminę kontrolę toliau vykdo teismas, turėjęs kompetenciją iki 2012 m. sausio 1 d.

Nuostatos dėl specialių tyrimo priemonių

- 13 Procedūrą, leidžiančią klausytis telefoninių pokalbių, reglamentuoja *Zakon za spetsialnite razuznavatelni sredstva* (Specialiųjų tyrimo priemonių įstatymas) 1–3, 6 ir 12–18 straipsniai ir NPK 172–177 straipsniai. Kaip paaiškino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pokalbių klausymasis gali būti vykdomas atliekant ikiteisminį tyrimą ir pradėjus baudžiamąjį procesą. Leidimą tokiai priemonei turi iš anksto suteikti kompetentingas teismas pagal atitinkamai kovos su organizuotu nusikalstamumu direktijos direktoriaus arba prokuroro prašymą. Teismo sprendimas, kuriuo leidžiama klausytis telefoninių pokalbių, turi būti motyvuotas ir pagal Specialiųjų tyrimo priemonių įstatymo 15 straipsnį ir NPK 174 straipsnį jį turi išduoti kompetentingo teismo pirmininkas arba šiuo tikslu įgaliotas pirmininko pavaduotojas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 P. Dzivev, G. Angelova, G. Dimov ir M. Velkov kaltinami padarę mokestinius nusikaltimus nuo 2011 m. birželio 1 d. iki 2012 m. kovo 31 d., tarpininkaujant komercinei bendrovei *Karoli Kepital EOOD*. P. Dzivev, be kita ko, kaltinamas vadovavęs nusikalstamam susivienijimui, kuriame dalyvavo kiti trys kaltinamieji ir kurio tikslas buvo praturtėti, šiuo atveju nemokant pagal pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos *Zakon za danak varhu dobavenata stoynost* (Pridėtinės vertės mokesčio įstatymas, DV Nr. 63, 2006 m. rugpjūčio 4 d.) mokėtino mokesčio.
- 15 Per ikiteisminį tyrimą *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas) patenkino kelis *Glavna direktsia za borba s organiziranata prestapnost* (Vyriausioji kovos su organizuotu nusikalstamumu direktija, Bulgarija) direktoriaus prašymus leisti klausytis telefoninių pokalbių, pateiktus nuo 2011 m. lapkričio mėn. iki 2012 m. vasario mėn. Iškėlus baudžiamąją bylą, 2012 m. kovo mėn. prokuroras paprašė *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamųjų bylų teismas) kelių leidimų iš naujo klausytis šių kaltinamųjų pokalbių ir juos gavo.

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nė vienas iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų leidimų nebuvo motyvuotas, o suteiktuose 2011 m. lapkričio mėn.–2012 m. sausio mėn. leidimuose nebuvo teisingai nurodyta, be kita ko, ar juos suteikė *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas) pirmininkas, ar jo pavaduotojas. Dėl šių trūkumų pagrindinėje byloje aptariamai leidimai netapo neteisėti. Vis dėlto 2012 m. sausio ir vasario mėn. leidimus suteikė nekompetentingas teismas. Iš tiesų, po tos datos visi prašymai suteikti leidimą turėjo būti adresuoti *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamųjų bylų teismas) pirmininkui, o ne *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas) pirmininkui. Pastarasis nebebuvo kompetentingas nagrinėti ir patenkinti šiuos prašymus, todėl turėjo juos perduoti *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamųjų bylų teismas) pirmininkui.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad vėliau oficialiai buvo nustatyti sisteminiai pažeidimai suteikiant leidimus naudoti specialias tyrimo priemones, visų pirma klausytis telefoninių pokalbių, dėl to buvo iš dalies pakeistas atitinkamas įstatymas.
- 18 Be to, šis teismas teigia, kad klausimas, ar ZIDNPK 9 straipsnyje numatyta pereinamojo laikotarpio nuostata buvo susijusi taip pat su vykstančiais ikiteisminiais tyrimais, nebuvo aiškus. Anot jo, dėl šios nuostatos susiformavo gausi ir prieštaringa jurisprudencija. 2014 m. sausio 16 d. *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija) aiškinamuoju sprendimu Nr. 5/14 patvirtino, kad negali būti jokių principo, pagal kurį teismai turi išimtinę kompetenciją baudžiamosios justicijos srityje, išimčių. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šis principas yra labai svarbus nacionalinėje teisėje, visų pirma tais atvejais, kai naudojamos specialiomis tyrimo priemonėmis, tarp kurių yra telekomunikacinių tinklais perduodamos informacijos perėmimas. Vis dėlto, remdamasis 2015 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimu *WebMindlicences* (C-419/14, EU:C:2015:832, 91 punktą), šis teismas klausia, ar šiame aiškinamajame sprendime pateiktos gairės taip pat taikomos tada, kai nagrinėjama atitiktis Sąjungos teisei.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad P. Dzivev atveju tik telefoninių pokalbių pasiklausymas, atliktas remiantis nekompetentingo teismo suteiktais leidimais, gali aiškiai ir be jokių abejonių įrodyti, kad nusikaltimai, kuriais jis kaltinamas, buvo įvykdyti, o kiti kaltinamieji galėtų būti nuteisti remiantis teisėta surinktais įrodymais.
- 20 Tokiomis aplinkybėmis *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializuotas baudžiamasis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar:

- SESV 325 straipsnio 1 dalį, pagal kurią valstybės narės turi imtis veiksmingų apsaugos priemonių kovai su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu ir kitomis neteisėtomis veikomis,
- [PIF konvencijos] 2 straipsnio 1 dalį, siejamą su [jos] 1 straipsnio 1 dalies b punktu ir Sprendimo 2007/436 2 straipsnio 1 dalies b punktu, pagal kuriuos kiekviena valstybė narė turi imtis būtinų priemonių veiksmingai bausti už sukčiavimą PVM srityje,
- Chartijos 47 straipsnio pirmą ir antrą pastraipą, pagal kurias suteikiamos veiksmingos teisių gynimo priemonės pagal įstatymą įsteigta teisme,

atitinka nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią įrodymais, gautais panaudojus „specialiąsias tyrimo priemones“, būtent, klausantis asmenų, kuriems vėliau pareikšti kaltinimai sukčiavimu PVM srityje, telefoninių pokalbių, negalima remtis, nes leidimą klausytis pokalbių suteikė nekompetentingas teismas, atsižvelgiant į šias aplinkybes:

- ankstesniais laikotarpiais (prieš vieną–tris mėnesius) prašymas leisti klausytis dalies telefoninių pokalbių buvo pateiktas ir tokį leidimą suteikė būtent šis teismas, nes tuo metu jis dar turėjo tam kompetenciją,
- dėl ginčijamo telefoninių pokalbių klausymosi prašymas suteikti leidimą (pratęsti ankstesnį telefonų klausymąsi ir leisti klausytis naujų pokalbių) buvo pateiktas tam pačiam teismui; šis jau nebuvo kompetentingas, nes prieš pat pateikiant prašymą jo kompetencija buvo perduota kitam teismui; nepaisydamas kompetencijos neturėjimo, ankstesnis teismas išnagrinėjo prašymą iš esmės ir suteikė leidimą,
- vėliau (maždaug po mėnesio) buvo pateiktas kitas prašymas leisti klausytis telefoninių pokalbių tais pačiais telefonais; šį kartą leidimą suteikė kompetentingas teismas,
- visi suteikti leidimai faktiškai nemotyvuoti,
- įstatymo, kuriuo perduota kompetencija, nuostata buvo neaiški ir lėmė daugybę prieštaringų teismų sprendimų; tai privertė *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas) priimti privalomą aiškinamąjį sprendimą ir tai įvyko praėjus beveik dvejim metams nuo kompetencijos perdavimo įstatymu ir ginčijamo telefoninių pokalbių klausymosi,
- bylą iš esmės nagrinėjantis teismas nėra kompetentingas nagrinėti prašymų naudoti specialiąsias tyrimo priemones (klausytis telefoninių pokalbių), tačiau jis kompetentingas vertinti vykdyto telefoninių pokalbių pasiklausymo teisėtumą, visų pirma, kad nuspręstų, kad suteiktas leidimas neatitinka įstatymo reikalavimų, ir tuo pagrindu atsisakytų vertinti taip surinktus įrodymus; tokia kompetencija atsiranda tik esant galiojančiam leidimui klausytis pokalbių,
- įrodymų (kaltinamųjų telefoninių pokalbių, kurių klausytis leido teismas, jau praradęs savo kompetenciją) naudojimas turi esminę reikšmę sprendžiant klausimą dėl asmens, kaip nusikalstamo susivienijimo, turėjusio tikslą vykdyti mokestinius nusikaltimus, numatytus [pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos Pridėtinės vertės mokesčio įstatyme], vadovo arba kaip konkrečių mokestinių nusikaltimų kurstytojo atsakomybės žinant, kad jis gali būti pripažintas kaltu ir nuteistas tik jeigu šie pokalbiai bus vertinami kaip įrodymai; priešingu atveju jis bus išteisintas?

2. Ar šiai bylai taikytinas prejudicinis sprendimas[, kuris bus priimtas byloje] *Ognyanov* (C-614/14)?“

Procesas Teisingumo Teisme

- 21 2016 m. liepos 25 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. rugpjūčio 4 d., prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutarė atsiimti savo antrąjį klausimą. Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad antrasis klausimas nebeteiko prasmės, kai buvo priimtas 2016 m. liepos 5 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514).
- 22 Be to, šios bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas 2017 m. gegužės 12 d. Teisingumo Teismo sprendimu, iki bus priimtas sprendimas byloje *M.A.S. ir M.B.* (2017 m. gruodžio 5 d. sprendimas, C-42/17, EU:C:2017:936). Procesas Teisingumo Teisme buvo atnaujintas 2017 m. gruodžio 12 d.

Dėl prejudicinio klausimo

- 23 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 325 straipsnio 1 dalis ir PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies b punktas ir 2 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į Chartiją, turi būti aiškinami taip, kad jais draudžiama, atsižvelgiant į baudžiamojo persekiojimo už nusikaltimus PVM srityje veiksmingumo principą, nacionaliniam teismui taikyti nacionalinės teisės nuostatą, numatančią, kad iš baudžiamosios bylos turi būti pašalinti įrodymai, kaip antai telefoninių pokalbių klausymasis, kuriems reikalingas išankstinis teismo leidimas, kai šį leidimą išdavė nekompetentingas teismas, nors tik šie įrodymai gali įrodyti, jog nagrinėjamas nusikaltimas buvo įvykdytas.
- 24 Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia priminti, kad Sąjungos teisėje, atsižvelgiant į dabartinę jos evoliuciją, nenumatyta tvarka, taikoma šios bylos aplinkybėmis, susijusi su įrodymų rinkimu ir jų panaudojimu baudžiamosiose bylose PVM srityje. Todėl ši sritis iš esmės priklauso valstybių narių kompetencijai (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, 65 punktą ir 2018 m. gegužės 2 d. Sprendimo *Scialdone*, C-574/15, EU:C:2018:295, 25 punktą).
- 25 Todėl SESV 325 straipsnio 1 dalimi valstybės narės įpareigojamos kovoti su sukčiavimu ir kitomis neteisėtomis veikomis, kenkiančiomis Sąjungos finansiniams interesams, taikydamos veiksmingas ir atgrasomąsias priemones (2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 50 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 26 Kadangi remiantis Sprendimo 2007/436 2 straipsnio b punktu Sąjungos nuosavus išteklius sudaro pajamos, gautos taikant vienodą tarifą suderintai PVM apmokestinamajai vertei, nustatytai pagal Sąjungos taisykles, vadinasi, egzistuoja tiesioginis ryšys tarp pajamų iš PVM gavimo laikantis taikytinos Sąjungos teisės ir atitinkamų lėšų iš PVM įtraukimo į Sąjungos biudžetą, nes bet koks trūkumas gaunant pirmąsias potencialiai sumažins antrąsias (2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *M.A.S. ir M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 31 punktas ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 51 punktas).
- 27 Siekdamas užtikrinti visų minėtų pajamų surinkimą ir taip apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, valstybės narės turi laisvę pasirinkti taikytinas sankcijas: jos gali būti administracinės, baudžiamosios arba jų kombinacija. Vis dėlto baudžiamosios sankcijos gali būti neišvengiamos veiksmingai ir atgrasančiai kovojant su tam tikrų rūšių stambiu sukčiavimu PVM srityje, kaip to reikalaujama PIF konvencijos 2 straipsnio 1 dalyje kartu su jos 1 straipsnio 1 dalimi (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 20 d. Sprendimo *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 20 punktą, 2018 m. gegužės 2 d. Sprendimo *Scialdone*, C-574/15, EU:C:2018:295, 36 punktą ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 54 punktą).
- 28 Šiuo klausimu valstybės narės privalo užtikrinti, kad už Sąjungos teisės, įskaitant 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, 2006, p. 1) suderintų normų, pažeidimus būtų baudžiama pagal materialines ir procesines normas, panašias į tas, pagal kurias baudžiama už tokio paties pobūdžio ir sunkumo nacionalinės teisės pažeidimus, be to, kad sankcijos bet kuriuo atveju būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 2 d. Sprendimo *Scialdone*, C-574/15, EU:C:2018:295, 28 punktą).
- 29 Taip pat valstybės narės turi užtikrinti, kad nacionalinės baudžiamojo proceso teisės normos leistų veiksmingai nubausti už nusikaltimus, susijusius su tokiais veiksmais (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, 65 punktą ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 55 punktą).

- 30 Iš to matyti, kad nors sankcijos, kurias nustato valstybės narės, siekdamos kovoti su suderintų normų PVM srityje pažeidimu, ir su jomis susijusios administracinės ir (ar) baudžiamosios procedūros yra susijusios su valstybių narių procesine ir institucine autonomija, šią autonomiją vis dėlto riboja ne tik proporcingumo ir lygiavertiškumo principai, kurių taikymas šioje byloje nenagrinėjamas, bet ir veiksmingumo principas, pagal kurį reikalaujama, kad minėtos sankcijos būtų veiksmingos ir atgrasomos (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 2 d. Sprendimo *Scialdone*, C-574/15, EU:C:2018:295, 29 punktą).
- 31 Šiomis aplinkybėmis pirmiausia nacionalinis įstatymų leidėjas turi imtis būtinų priemonių. Prireikus jis turi pakeisti savo teisės normas ir garantuoti, kad procesinės nuostatos, taikomos baudžiamajam persekiojimui dėl nusikaltimų Sąjungos finansiniams interesams, nebūtų suformuluotos taip, kad dėl su jomis susijusių priežasčių nuolat kiltų pavojus, jog už veiksmus, sudarančius tokius nusikaltimus, nebus baudžiama, ir užtikrinti kaltinamųjų pagrindinių teisių apsaugą (2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 65 punktas).
- 32 Dėl nacionalinių teismų Teisingumo Teismas nusprendė, kad jie turi visiškai įgyvendinti išipareigojimus pagal SESV 325 straipsnio 1 dalį ir netaikyti nacionalinės teisės nuostatų, kurios byloje dėl sunkių nusikaltimų PVM srityje kliudo taikyti veiksmingas ir atgrasomąsias sankcijas siekiant kovoti su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu (2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *M.A.S. ir M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 39 punktas).
- 33 Vis dėlto pareiga užtikrinti veiksmingą Sąjungos išteklių surinkimą neatleidžia nacionalinių teismų nuo būtino pagrindinių teisių, užtikrintų Chartijoje, ir pagrindinių Sąjungos teisės principų laikymosi, nes baudžiamosiomis bylomis už nusikaltimus PVM srityje įgyvendinama Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Baudžiamojoje srityje turi būti laikomasi šių teisių ir bendrųjų principų ne tik per baudžiamąjį procesą, bet ir per ikiteisminio tyrimo etapą nuo momento, kai atitinkamam asmeniui pareiškiami kaltinimai (šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *M.A.S. ir M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 52 punktą, 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 68 ir 71 punktus ir 2018 m. kovo 20 d. Sprendimo *Di Puma ir Zecca*, C-596/16 ir C-597/16, EU:C:2018:192, 31 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 34 Taigi, pareiga užtikrinti veiksmingą Sąjungos išteklių surinkimą šių teismų neatleidžia nuo būtinybės laikytis teisėtumo ir teisinės valstybės principo, kuris yra viena iš pagrindinių vertybių, kuriomis grindžiama Sąjunga, kaip matyti iš ESS 2 straipsnio.
- 35 Visų pirma iš lygybės ir teisinės valstybės principo matyti, kad įgaliojimų taikyti sankcijas įgyvendinimas iš principo negali peržengti teisės aktuose nustatytų ribų, kurių neperžengdama administracinė institucija yra įgaliota veikti paisydama savo valstybės narės teisės (žr. pagal analogiją 2015 m. spalio 1 d. Sprendimo *Weltimmo*, C-230/14, EU:C:2015:639, 56 punktą).
- 36 Be to, telefoninių pokalbių klausymasis yra teisės į privatų gyvenimą, įtvirtintos Chartijos 7 straipsnyje, pažeidimas. Pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį toks kišimasis leistinas tik jei jis numatytas įstatyme ir jei laikantis šios teisės esmės ir proporcingumo principo jis yra būtinas ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendruosius interesus (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, 71 ir 73 punktus).
- 37 Šiuo klausimu neginčytina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamą telefoninių pokalbių klausymąsi leido atlikti teismas, neturintis tam reikiamos kompetencijos. Todėl šių telefoninių pokalbių klausymasis nenumatytas įstatyme, kaip tai suprantama pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį.
- 38 Todėl reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama norma atitinka reikalavimus, išdėstytus šio sprendimo 35–37 punktuose, tiek, kiek joje reikalaujama, kad nacionalinis teismas pašalintų iš baudžiamosios bylos įrodymus, kaip telefoninių pokalbių klausymasis, kuriems reikalingas išankstinis teismo leidimas, kai šį leidimą suteikė nekompetentingas teismas.

- 39 Iš to matyti, kad pagal Sąjungos teisę negalima reikalauti iš nacionalinio teismo netaikyti tokios procesinės normos, net jei panaudojus neteisėtai surinktus įrodymus būtų galima padidinti baudžiamųjų persekiojimų veiksmingumą, kuris leistų nacionalinėms institucijoms tam tikrais atvejais bausti už Sąjungos teisės nesilaikymą (žr. pagal analogiją dėl nacionalinių procesinių nuostatų, suteikiančių teismo sprendimui *res judicata* galią, 2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 53 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 40 Šiuo klausimu nėra svarbus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nurodytas faktas, kad neteisėti veiksmai buvo atlikti dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos, perkeliančios kompetenciją, netikslaus pobūdžio. Iš tikrųjų reikalavimas, kad bet koks apribojimas naudotis teise, suteikta Chartijos 7 straipsniu, turi būti numatytas įstatyme, reiškia, kad teisinis pagrindas, leidžiantis šį apribojimą, turi būti pakankamai aiškus ir tikslus (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, 81 punktą). Taip pat nereikšminga tai, kad vieno iš keturių kaltinamųjų pagrindinėje byloje atveju tik telefoninių pokalbių klausymasis, atliktas remiantis leidimais, suteiktais nekompetentingos institucijos, gali įrodyti jo kaltę ir pagrįsti apkaltinamąjį nuosprendį.
- 41 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: SESV 325 straipsnio 1 dalį ir PIF konvencijos 1 straipsnio 1 dalies b punktą ir 2 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į Chartiją, reikia aiškinti taip, kad jie nedraudžia, atsižvelgiant į baudžiamojo persekiojimo už nusikaltimus, susijusius su PVM, veiksmingumo principą, nacionaliniam teismui taikyti nacionalinės teisės normos, numatančios, kad iš baudžiamosios bylos turi būti pašalinti įrodymai, kaip telefoninių pokalbių klausymasis, kuriems reikalingas išankstinis teismo leidimas, kai tokį leidimą išdavė nekompetentingas teismas, nors tik šie įrodymai gali įrodyti, kad buvo įvykdytas nagrinėjamas nusikaltimas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 42 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

SESV 325 straipsnio 1 dalį ir 1995 m. liepos 26 d. Liuksemburge pasirašytos Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos, parengtos vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu, 1 straipsnio 1 dalies b punktą ir 2 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, reikia aiškinti taip, kad jie nedraudžia, atsižvelgiant į baudžiamojo persekiojimo už nusikaltimus, susijusius su pridėtinės vertės mokesčiu (PVM), veiksmingumo principą, nacionaliniam teismui taikyti nacionalinės teisės normos, numatančios, kad iš baudžiamosios bylos turi būti pašalinti įrodymai, kaip telefoninių pokalbių klausymasis, kuriems reikalingas išankstinis teismo leidimas, kai tokį leidimą išdavė nekompetentingas teismas, nors tik šie įrodymai gali įrodyti, kad buvo įvykdytas nagrinėjamas nusikaltimas.

Parašai.